

De veerkracht van speeltuinverenigingen

Een casestudy naar speeltuin Weena als publieke ontmoetingsplek

Masterscriptie Sociologie ó Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid

Bella Bluemink ó 504079

16 juni 2019

9998 woorden

Begeleider Erasmus Universiteit Rotterdam ó W. Doff

Begeleider Veldacademie ó R. Höppner

Tweede beoordelaar ó T.W.C. Swerts

SAMENVATTING

Speeltuinenverenigingen dienen een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie als publieke ontmoetingsplek in de buurt. Door institutionele veranderingen staan speeltuinenverenigingen onder druk. Dit roept vragen op over de toekomstbestendigheid van deze verenigingen. Het doel van dit onderzoek is te ontrafelen op welke wijze speeltuinenvereniging Weena de functie van ontmoetingsplek mogelijk maakt binnen de context van institutionele veranderingen, zoals het verminderen van subsidies. Dit wordt gedaan door middel van een kwalitatief casestudy onderzoek. Voor dit onderzoek zijn dertien actoren van speeltuinenvereniging Weena geïnterviewd, is gebruik gemaakt van participerende observaties en hebben informele gesprekken plaats gevonden. Uit het onderzoek blijkt dat ondanks de grote veranderingen in de samenstelling van het vaste team van professionals in speeltuin Weena, de speeltuin tot op heden in staat is haar functie van publieke ontmoetingsplek in stand te houden. Essentieel is de aanwezigheid van een vaste kern met een coördinator die de continuïteit en de kwaliteit van de speeltuin kan waarborgen. Wanneer deze vaste kern daarentegen wegvalt door subsidievermindering, betekent dit ook het einde van de functie zoals de speeltuin deze nu kan vervullen. De veerkracht waarmee speeltuinenvereniging Weena omspringt met de huidige veranderingen is niet oneindig. Er zal aan een aantal voorwaarden moeten worden voldaan om de functie van publieke ontmoetingsplek te kunnen laten voortbestaan. Naast de bekende voorwaarden uit de theorie over publieke ontmoetingsplekken, worden in dit onderzoek twee aanvullende cruciale voorwaarden genoemd, namelijk veiligheid en aandacht en gedrag. Het huidige team maakt het mogelijk om aan zowel de uit de theorie bekende als de uit dit onderzoek voortgekomen aanvullende voorwaarden voor een publieke ontmoetingsplek te voldoen.

KERNWOORDEN

publieke ontmoetingsplek ó publieke vertrouwdheid ó speeltuinenvereniging ó veerkracht

1. AANLEIDING

1.1 Doelstelling

1.2 Probleemstelling en deelvragen

1.3 Maatschappelijke relevantie

1.4 Wetenschappelijke relevantie

2. THEORETISCH KADER

2.1 Veranderende context ó institutionele veranderingen

2.2 Publieke plek

2.3 Publieke vertrouwelijkheid

2.4 Speeltuin als publieke ontmoetingsplek

3. METHODE

3.1 Onderzoekslocatie

3.2 Dataverzameling

3.3 Data analyse

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

3.5 Ethiek & privacy

4. RESULTATEN

4.1 Veranderende context

4.2 Speeltuin als publieke ontmoetingsplek

5. CONCLUSIE

6. DISCUSSIE

7. LITERATUURLIJST

8. APPENDIX

Topic list

Informed consent

Ethical checklist

1. AANLEIDING

De samenleving is voortdurend in transitie. Tegenwoordig wordt gestreefd naar minder overheidsbemoeienis en daarmee een steeds groter wordende rol voor burgers. Door deze ontwikkeling verandert de verhouding tussen burgers en overheid. De overheid wil met de participatiesamenleving burgerparticipatie stimuleren en daarmee de collectieve zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid van gemeenschappen vergroten. De overheid behoudt daarbij een controlerende rol, maar er ontstaat een ander soort dynamiek, waarin burgers meer invloed kunnen uitoefenen (Nederhand et al., 2016). Deze beleidsmatige veranderingen vallen samen met maatschappelijke veranderingen zoals individualisering, heterogenisering, polarisatie en decentralisatie (Bijl et al., 2011). Decentralisatieprocessen uit zich bijvoorbeeld in de overdracht van vele rijkstaken aan lokale overheden. Deze overdracht gaat gepaard met bezuinigingsmaatregelen, zoals het verminderen van subsidies, omdat gemeentes nu meer zelf verantwoordelijk zijn voor de financiën (Van den Brink & Den Ouden, 2016).

Deze maatschappelijke en institutionele veranderingen vragen om een reactie van de samenleving. Sociale veerkracht is de mate waarin individuen en gemeenschappen kunnen omgaan met, en zich kunnen aanpassen aan dergelijke ingrijpende veranderingen in de samenleving (Davoudi, 2012; Mehmood, 2016; Platts-Fowler & Robinson, 2016). Hierbij wordt niet teruggekeerd naar de normale toestand, maar wordt gefocust op het vermogen om te veranderen, aan te passen en te transformeren als een reactie op de ingrijpende veranderingen in de samenleving (Carpenter et al., 2005 in Tempels et al., 2013). Het verklaren van de mate waarin individuen en de samenleving in staat zijn tot veerkrachtig handelen wordt gekenmerkt door een aantal belangrijke componenten zoals leiderschap, sociale netwerken en vertrouwen (Matarrita-Cascante et al., 2017; Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016). Leiderschap uit zich in de aanwezigheid van een aantal individuen die verantwoordelijk zijn voor het organisatorische geheel (Matarrita-Cascante et al., 2017; Magis, 2010). Goed leiderschap maakt het mogelijk om te reageren op ingrijpende veranderingen. Daarnaast wordt de capaciteit om veerkrachtig te kunnen handelen vergroot door het hebben van een sterk sociaal netwerk (Matarrita-Cascante et al., 2017; Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016). Een sociaal netwerk dat is gebaseerd op onderling vertrouwen heeft daarbij een positieve invloed op het reactievermogen (Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016).

Dit vertrouwen geldt niet alleen voor persoonlijke relaties, maar ook voor het vertrouwen van vreemden. Wanneer laatstgenoemde aanwezig is, wordt gesproken van publieke vertrouwdheid. Dit proces treedt op wanneer vreemden elkaar geregeld treffen. Zij

zullen dan ontvreemd raken (Blokland-Potters, 1998). Hierdoor kunnen mogelijke onderlinge vooroordelen doorbroken worden en kan de basis gelegd worden voor contact en interactie (Van der Zwaard & Specht, 2013).

Om gelegenheid tot het creëren van publieke vertrouwdheid te faciliteren, zijn vanzelfsprekende fysieke ontmoetingsplekken nodig (Van der Zwaard & Specht, 2013). Dit zijn plekken met een publieke functie, waar mensen met diverse achtergronden en posities elkaar vanzelfsprekend tegenkomen en daardoor vertrouwd raken met elkaar (Young, 1990; Scholte, 2006). Ontmoeten is op zulke plekken soms het doel op zich, maar is vaak ook het bijproduct van andere activiteiten (Sanders & Dautzenberg, 2010). Dat betekent dat wanneer andere activiteiten worden gefaciliteerd, ontmoeting in gang wordt gezet. Speeltuinen kunnen fungeren als een dergelijke ontmoetingsplek. Zij bieden aan verschillende doelgroepen in de wijk ruimte voor interactie middels een variëteit aan speelactiviteiten. Door deze herkenbare functie dienen zij vaak al jarenlang als centrale ontmoetingsplek in de wijk. Een publieke ontmoetingsplek, zoals een speeltuin, moet aan verschillende voorwaarden voldoen om als zodanig te kunnen functioneren. Deze voorwaarden worden uitgediept in het theoretisch kader.

Achter de fysieke speeltuin schuilt in de regel een vereniging. Deze vereniging organiseert de activiteiten in de speeltuin en houdt de speeltuin draaiende (gemeente Rotterdam, 2017). De speeltuinvereniging wordt geraakt door het verminderen van overheidssubsidies en andere maatschappelijke veranderingen. Door de afnemende subsidie voor deze verenigingen, kan er behoefte zijn aan een ander type leiderschap en een andere wijze van organiseren, waarbij de aanwezigheid van vrijwilligers steeds noodzakelijker wordt (Bakker et al., 2008). Dit kan tot gevolg hebben dat het bestaan van sommige speeltuinverenigingen en daarmee de functie van ontmoetingsplek onder druk komt te staan. De veerkracht van speeltuinverenigingen komt tot uitdrukking in hoe zij omgaan met de maatschappelijke en institutionele veranderingen. Dit onderzoek gaat in op het veerkrachtig vermogen van een specifieke speeltuinvereniging, namelijk speeltuin Weena in Rotterdam.

1.1 Doelstelling

Speeltuinverenigingen dienen een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie als centrale ontmoetingsplek in de buurt. Door maatschappelijke en institutionele veranderingen staan speeltuinverenigingen onder druk. Dit roept vragen op over de toekomstbestendigheid van deze verenigingen. Hoe veerkrachtig zijn deze verenigingen en hoe weten zij de functie van ontmoetingsplek te behouden? Het doel van dit onderzoek is om te ontrafelen op welke wijze

speeltuinvereniging Weena de functie van ontmoetingsplek mogelijk maakt binnen de context van institutionele veranderingen, zoals het verminderen van subsidies. Dit wordt gedaan door middel van een kwalitatief casestudy onderzoek. Voor dit onderzoek worden verschillende actoren van speeltuinvereniging Weena geïnterviewd. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van participerende observaties en vinden er informele gesprekken plaats.

1.2 Probleemstelling en deelvragen

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Op welke wijze maakt speeltuinvereniging Weena de functie van publieke ontmoetingsplek mogelijk binnen de context van institutionele veranderingen zoals het verminderen van subsidies?*

Om antwoord te geven op deze vraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Wat is het gevolg van subsidievermindering als institutionele verandering op het functioneren van speeltuin Weena?
- Welke voorwaarden voor het vormen van een publieke ontmoetingsplek zijn van belang en welke rol speelt publieke vertrouwdeheid in speeltuin Weena?
- Wat is de invloed van institutionele veranderingen op de functie van publieke ontmoetingsplek en hoe reageert speeltuin Weena hierop?

1.3 Maatschappelijke relevantie

Speeltuinverenigingen vervullen een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie. De gemeente Rotterdam (2017) duidt het maatschappelijk belang van speeltuinen aan als zijnde een afgeschermd veilige, op zowel fysiek als sociaal gebied, voorziening die spel- en recreatiemogelijkheden biedt voor kinderen tot 12 jaar. De speelfunctie van speeltuinen draagt bij aan de fysieke en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en heeft daarnaast een gunstig pedagogisch effect (gemeente Rotterdam, 2017). Naast een veilige speelplaats voor kinderen, dienen speeltuinen als centrale ontmoetingsplek in de wijk waar verbindingen kunnen ontstaan tussen kinderen, ouders en buurtbewoners met verschillende achtergronden (gemeente Rotterdam, 2017). Dit onderzoek gaat in op deze functie van ontmoetingsplek. De speeltuinverenigingen worden beïnvloed door maatschappelijke en institutionele veranderingen. Hiermee komt de functie van ontmoetingsplek mogelijk onder druk te staan. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken hoe een speeltuinvereniging de functie van ontmoetingsplek kan waarborgen in tijden van institutionele veranderingen.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek gaat in op het effect van maatschappelijke en institutionele veranderingen op de veerkracht van een speeltuinvereniging met een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie. In eerdere onderzoeken is veel aandacht besteed aan de definitie van sociale veerkracht (Davoudi, 2012; Mehmood, 2016; Platts-Fowler & Robinson, 2016). Empirisch onderzoek blijft hierbij vaak uit (Matarrita-Cascante et al., 2017). Los hiervan staat het onderzoek naar ontmoetingsplekken. Theorieën over ontmoetingsplekken gaan veelal over de voorwaarden voor een ontmoetingsplek (Oldenburg, 1989; Jeffres et al, 2009; Young, 1990; Miller, 2007; Carmona, 2010; Varna & Tiesdell, 2010; Scholte, 2006; Valentine, 2008; Spierings et al., 2016; Blokland, 2006). Deze theorieën zijn daarentegen in de regel niet gericht op institutionele veranderingen, die de functie van ontmoetingsplek mogelijk onder druk zetten. Over de relatie tussen een speeltuinvereniging, de functie van publieke ontmoetingsplek die deze draagt en de institutionele veranderingen waar deze vereniging mee te maken krijgt, is weinig bekend in de huidige literatuur. Door middel van een casestudy richt dit onderzoek zich op een specifieke speeltuinvereniging. Onderzocht wordt hoe veerkrachtig deze speeltuinvereniging omgaat met institutionele veranderingen en wat dat betekent voor de functie van publieke ontmoetingsplek.

2. THEORETISCH KADER

In het theoretisch kader wordt de veranderende context voor speeltuinverenigingen nader toegelicht, evenals de mate waarin een speeltuin als publieke plek gezien kan worden. Daarnaast worden de voorwaarden voor het functioneren van een speeltuin als ontmoetingsplek uitgewerkt en wordt ingegaan op het concept van publieke vertrouwdeheid.

2.1 Veranderende context ó institutionele veranderingen

Speeltuinverenigingen zijn onderdeel van een complex sociaal weefsel. Dit sociaal weefsel bestaat uit diverse actoren zoals bezoekers, vaste krachten, vrijwilligers, andere organisaties uit de wijk en de gemeente. Deze actoren opereren op een verschillend schaalniveau, van zeer kleinschalig tot stadsniveau. Zoals Van der Zwaard en Specht (2013) aanhalen, komt sociale veerkracht voort uit een goed samenspel van betrokken bewoners, een betrouwbare overheid en inlevende professionals.

Een van de institutionele veranderingen waar speeltuinverenigingen mee te maken hebben is een afname van subsidies. De speeltuinlocaties worden door gemeente Rotterdam

verhuurd aan de speeltuinverenigingen. Voor de exploitatie en het beheer van de speeltuinen ontvangen de speeltuinverenigingen een gemeentelijke subsidie (gemeente Rotterdam, 2017).

Rotterdam is in 2015 gestart met het opstellen van nieuwe, meer eenduidige regels voor speeltuinen. Daarbij wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van de beschikbare subsidiemiddelen, gericht op kwaliteitsverbetering van speeltuinen in de stad, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de verschillen tussen de gebieden (gemeente Rotterdam, 2017, p.5). Op basis van deze regels wordt onderscheid gemaakt in twee typen speeltuinen, namelijk de vitale speeltuin en de zogenoemde plus speeltuin, waarvoor aanvullende voorwaarden gelden. Voor beide typen speeltuinen heeft de gemeente Rotterdam het uitgangspunt dat buurtbewoners een centrale rol spelen bij het in stand houden van de speeltuin (gemeente Rotterdam, 2017). De gemeente Rotterdam (2017) heeft een lijst met speerpunten opgesteld voor speeltuinverenigingen. De belangrijkste punten waar de speeltuinen aan moeten voldoen zijn: de samenwerking van speeltuinen met andere partijen in de wijk, de sleutelrol voor vrijwilligers in de dagelijkse gang van zaken, de professionele inzet in de vorm van een coördinator, de samenwerking van speeltuinen onderling, de speeltuinen als een van de focuspunten in de wijk en de erkenning van speeltuinen voor de (welzijns)activiteiten die zij organiseren.

De genoemde beleidsmaatregelen hebben een keerzijde. Door de afnemende subsidies is er minder geld beschikbaar om professionals aan te nemen in de speeltuin. Hierdoor wordt de aanwezigheid en betrokkenheid van vrijwilligers steeds noodzakelijker (gemeente Rotterdam, 2017). Alleen met de aanwezigheid van vrijwilligers kunnen de speeltuinen draaiende gehouden worden.

2.2 Publieke plek

Oldenburg (1989) onderscheid drie gebieden waarin het dagelijks leven zich afspeelt, namelijk de domestische omgeving, de productieve omgeving en de socialiserende omgeving. Ten eerste de domestische omgeving: thuis. Ten tweede de winstgevende of productieve omgeving: werk. Als derde wordt de socialiserende omgeving, ook wel *third place* ofwel *derde plaats* genoemd. Deze *derde plaats* is een algemene aanduiding voor een groot scala aan publieke plekken die plaats bieden aan het samenkomen van individuen buiten de domestische of productieve omgeving. Het zijn de kerngebieden van het informele publieke leven. Ze spelen een actieve rol in het ontspannen, vermaken en socialiseren van mensen. Door sociale interactie kunnen gemeenschapsbanden gesterkt worden in deze *derde plaats* (Jeffres et al., 2009). Volgens Young (1990) zijn publieke plekken, plekken waar mensen met

verschillende achtergronden met elkaar in contact kunnen komen. Miller (2007) voegt hieraan toe dat publiek toegankelijke plekken in staat moeten zijn om interactie tussen het uiteenlopende publiek teweeg te brengen.

Volgens Carmona (2010) is de mate waarin een plek als publiek gezien kan worden afhankelijk van drie kwaliteiten, namelijk eigendom, toegankelijkheid en gebruik. Ten eerste eigendom; is de plek in publiek of privaat bezit en in hoeverre kan gesproken worden van 'neutraal terrein'. Ten tweede toegankelijkheid; in welke mate het publiek toegang heeft tot de plek. Ten derde gebruik; wordt de plek actief gebruikt en gedeeld door verschillende individuen en groepen. Oldenburg (2001) definieert enkele extra voorwaarden waar een 'derde plaats' aan moet voldoen. Ten eerste moet deze gevestigd zijn op neutrale grond. Mensen moeten kunnen komen en gaan wanneer ze willen en iedereen moet zich comfortabel en welkom voelen. Ten tweede moet iedereen gelijk zijn in deze 'derde plaats'. De plek is voor iedereen toegankelijk en er vindt geen uitsluiting plaats middels lidmaatschap. Wanneer dit wel het geval is worden bepaalde sociale groepen uitgesloten van het gebruik van de plek. Daarnaast is een 'derde plaats' goed bereikbaar. Ook worden 'derde plaatsen' gekarakteriseerd door een bepaalde groep mensen die de plek regelmatig bezoekt. Iedere regelmatige bezoeker was ooit een nieuwkomer, dus de acceptatie van nieuwkomers is essentieel. Varna en Tiesdell (2010) voegen nog enkele voorwaarden toe om interactie en contact in publieke plekken teweeg te brengen. Ze noemen de beschaafdheid van een plek als extra voorwaarde. De plek moet schoon en goed onderhouden zijn. Dat betekent dat de fysieke uitstraling van een plek een positieve indruk moet wekken. De publieke plek moet toegankelijk zijn in de zin dat het een zichtbare locatie betreft en dat deze locatie goed bereikbaar is. Als laatste moet het een levendige plek zijn. Er moeten activiteiten zijn die het contact tussen gebruikers stimuleren. Een ontmoetingsplek is een publieke plek, maar niet iedere publieke plek is per definitie een ontmoetingsplek. Een ontmoetingsplek kan gedefinieerd worden als een plek waar personen, al dan niet toevallig, samenkomen (Scholte, 2006).

Niet iedereen ziet een publieke plek als een vruchtbare plek voor sociaal contact. Zo brengen dagelijkse ontmoetingen volgens Valentine (2008) wel een tolerantie cultuur voort, maar blijft een hoger niveau van contact, zoals interactie, uit. Ook Spierings et al. (2016) uiten deze zorg. Zij zien publieke plekken vooral als plekken waar minimaal contact plaatsvindt tussen mensen met verschillende achtergronden, omdat zij vooral in contact met hun eigen groep blijven. Opvallend in deze bezwaren is, dat ze juist betrekking hebben op de elementen die voorwaarden zijn voor het ontstaan van publieke vertrouwdeheid.

2.3 Publieke vertrouwdheid

Het functioneren van een ontmoetingsplek berust op onderling vertrouwen (Blokland, 2006). Bij onbekenden is het lastig om in te schatten of zij het beste met je voor hebben en je ze dus kunt vertrouwen, of dat ze erop uit zijn om schade aan te richten, waardoor een gevoel van wantrouwen meer op zijn plek is (Blokland, 2006).

Publieke vertrouwdheid hangt samen met het begrip vertrouwen. Aan duurzame intensieve contacten wordt vaak het meeste belang gehecht, maar kortstondige contacten zijn net zo relevant (Blokland, 2006). Op publieke plekken weet men niet wat men van anderen kan verwachten. De verwachtingen van mensen over hoe anderen met hen omgaan heeft effect op hoe men zich gedraagt in en gebruik maakt van de publieke plek (Blokland, 2006). Wanneer men het gevoel heeft anderen niet te kunnen plaatsen, kan gesproken worden van een gebrek aan publieke vertrouwdheid. Hierdoor kan een fysieke plek niet langer als 'van mij' beschouwd worden (Blokland, 2006). De publieke vertrouwdheid kan vergroot worden door vanzelfsprekende ontmoetingsplekken waar mensen met diverse achtergronden en interesses elkaar op herhaalde basis tegenkomen. Hierdoor leren ze elkaar niet noodzakelijkwijs kennen, maar wel herkennen (Blokland, 2006). Alledaagse plekken, zoals een tram of speeltuin, kunnen in de context van stedelijke diversiteit ruimte bieden voor kortstondige momenten van contact en een 'thuisgevoel' creëren (Blokland & Soenen, 2004). Dit soort plekken vormen dan ook de uitgelezen plek voor de functie van een ontmoetingsplek. De creatie van ontmoetingsplekken stuit op enig commentaar. Zo beschrijft Wilson (2017) de paradox van georganiseerde toevallige ontmoetingen. Wanneer de toevalligheid van ontmoeting centraal staat, staat de organisatie van deze ontmoetingen de toevalligheid in de weg. Dat neemt niet weg dat het creëren van ontmoetingsplekken een manier kan zijn voor deze toevallige ontmoetingen.

2.4 Speeltuin als publieke ontmoetingsplek

De mate waarin een speeltuin als publieke plek gezien kan worden is lastig te definiëren. Allereerst bestaan er verschillende typen speeltuinen: buiten- en binnenspeeltuinen en er wordt vaak onderscheid gemaakt in openbare speeltuinen en verenigingsspeeltuinen. Dit onderzoek richt zich op een speeltuin die onder een speeltuinvereniging valt. Volgens de gemeente Rotterdam (2017) onderscheiden verenigingsspeeltuinen zich op een aantal punten: er is sprake van een afgeschermd gebied, de organisatie is gebaseerd op vrijwillige inzet, er is toezicht aanwezig, er is vaak een gebouw aanwezig, er worden activiteiten georganiseerd en de speeltuin wordt bestuurd of beheerd door een private organisatie.

Wanneer gekeken wordt naar de voorwaarden van een publieke plek is het nog steeds lastig om verenigingsspeeltuinen als publiek of privaat te beschouwen, omdat ze op het grensvlak tussen publieke en private plekken opereren. Deze speeltuinen dienen namelijk een publieke functie, maar kunnen door de verenigingsstructuur niet geheel als publiek gezien worden. Een vereniging zelf is geen publieke, maar een private organisatie. Afhankelijk van de speeltuinvereniging is de toegang tot de speeltuin al dan niet gratis en soms wordt de verplichting gesteld lid te zijn van de vereniging. Daarnaast worden de hekken rondom de speeltuin na sluitingstijd gesloten en is de speeltuin dus niet langer publiek toegankelijk. Echter, een speeltuin voldoet wel aan de andere gestelde voorwaarden voor een publieke ontmoetingsplek. Zij bieden immers aan verschillende doelgroepen in de wijk ruimte voor contact en interactie middels fysieke publieke plekken. Het belang van voorzieningen als een speeltuin ligt in het feit dat sociaal contact op deze plekken een goede kans van slagen heeft (Scholte, 2006).

3. METHODE

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, wordt een kwalitatieve casestudy uitgevoerd. Kwalitatief onderzoek beschrijft, interpreteert en verklaart de gedragingen, ervaringen en belevingen van personen in specifieke situaties (Boeije, 2009). Deze onderzoeksmethode wordt geschikt geacht om inzicht te verkrijgen in de functie van de speeltuin als publieke ontmoetingsplek en de veranderingen in de samenleving die van invloed zijn op het bestaan van de speeltuin. De casus van dit onderzoek is speeltuinvereniging Weena. Deze casestudy maakt het mogelijk dat een gedetailleerde en intensieve analyse van deze specifieke locatie kan worden verricht (Bryman, 2015). Het is belangrijk op te merken dat de resultaten uit dit onderzoek niet direct representatief zijn voor iedere willekeurige speeltuinvereniging, omdat de resultaten locatie specifiek zijn. Desondanks is het wel mogelijk om theoretisch te generaliseren op basis van deze casestudy (Small, 2009).

3.1 Onderzoekslocatie

Speeltuinvereniging Weena bevindt zich zeer centraal in Rotterdam in de wijk Oud-West. De speeltuin is gelegen op 5 minuten loopafstand van Rotterdam centraal station. De speeltuin bestaat 65 jaar en is als een van de weinige speeltuinen in Rotterdam dagelijks en gratis toegankelijk. De speeltuin focust zich specifiek op de doelgroep van 0 tot 12 jaar. Weena is in

het bezit van een buitenspeeltuin, een clubhuis en een tweedehands kinderkleding winkeltje. Daarnaast worden activiteiten georganiseerd voor specifieke doelgroepen, zoals een peuteruurtje, knutselmiddagen en grootschalige activiteiten in de zomerperiode (Weena, 2019).

3.2 Dataverzameling

De data in dit onderzoek zijn vergaard middels drie methoden. De combinatie van diepte-interviews, participerende observaties en documentenanalyse in de casestudy is gebruikt om een zo compleet mogelijk beeld te vormen over de situatie in speeltuin Weena.

Ten eerste zijn semigestructureerde diepte-interviews uitgevoerd met verschillende actoren binnen speeltuinvereniging Weena. Deze respondenten zijn via het bestuur van speeltuinvereniging Weena benaderd. Na het uitvoeren van dertien interviews (N=13) werd het moment van saturatie bereikt. Dit houdt in dat extra dataverzameling geen nieuwe inzichten meer oplevert, er is sprake van verzadiging van data (Bryman, 2015). De respondenten zijn in verschillende functies werkzaam. Door de gemixte samenstelling kan een volledig beeld gevormd worden over het functioneren van speeltuin Weena als ontmoetingsplek ten tijde van institutionele veranderingen. Voorafgaand aan de interviews is *informed consent* aan alle respondenten gevraagd. Dat betekent dat verbaal ingestemd is met het opnemen en afnemen van de interviews. Tijdens de interviews is gebruik gemaakt van een topiclijst die specifiek ingaat op de speeltuin als ontmoetingsplek en de veranderingen waar zij mee te maken heeft. Deze topiclijst is gebaseerd op het theoretisch kader (zie appendix). Ieder interview bestaat uit een combinatie van persoonlijke vragen aan de respondent over onder andere de persoonlijke motivatie. Vervolgens zijn de concepten, zoals besproken in het theoretisch kader behandeld. De combinatie van deze typen vragen zorgt voor een gestructureerde opzet van de interviews en maakt daarmee de data makkelijker vergelijkbaar. Tijdens de interviews zijn de onderwerpen van deze topiclijst uitgebreid aan bod gekomen. Alle interviews zijn afgenomen in het clubhuis van speelcentrum Weena en duurden tussen de 25 en 60 minuten per interview. Door de keuze voor semigestructureerde interviews is er nog ruimte voor invulling van andere zaken die participanten tijdens het interview bespreekbaar willen maken, waar in de onderzoeksopzet geen rekening mee gehouden is (Boeije, 2009). Daarnaast kan ook specifiek worden doorgevraagd naar aanleiding van de antwoorden van de respondent (Bryman, 2015). Deze flexibele onderzoeksmethode geeft de mogelijkheid om in te spelen op de onderzoekssituatie en de informatie die door respondenten wordt gegeven (Boeije, 2009).

Naast interviews is tevens gebruik gemaakt van participerende observatie middels vrijwilligerswerk in de speeltuin. Hierdoor is meer inzicht vergaard over het functioneren van speeltuin Weena als ontmoetingsplek. Tijdens deze participerende observatie zijn veldnotities gemaakt. Ten derde is gebruik gemaakt van documentenanalyse, waarbij beleidsdocumenten van de gemeente zijn geanalyseerd. Hierdoor kan het beeld dat van speeltuin Weena is gevormd, worden aangescherpt. Met name de beleidsconstructies waar de speeltuin onderdeel van uitmaakt zijn toegelicht.

3.3 Data analyse

Om de deelvragen en de hoofdvraag te beantwoorden, zijn data uit de praktijk en de theorie met elkaar vergeleken. Alle afgenomen interviews zijn volledig getranscribeerd, waarbij de identiteit van de respondenten is geanonimiseerd. In de analyse zijn alleen daar waar relevant de verschillen tussen professionals en vrijwilligers benoemd. De interviewtranscripten dienen als basis voor de analyse en interpretatie van de data. De transcripten zijn geanalyseerd middels een proces van open, axiaal en selectief coderen (Boeije, 2009). Alle relevante data uit de interviews zijn gecodeerd en onderverdeeld in verschillende categorieën, in overeenstemming met de concepten uit het theoretisch kader. De veldnotities van de participerende observatie en de documentenanalyse zijn gebruikt ter ondersteuning van de resultaten uit de interviews.

3.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Doordat er gebruik is gemaakt van triangulatie, oftewel het gebruik van verschillende bronnen en onderzoeksmethoden, wordt de interne validiteit en de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot (Boeije, 2009; Swanborn, 1981).

De validiteit van een onderzoek bepaalt of een verband gelegd kan worden tussen de theorie en de waargenomen verschijnselen. Om de validiteit te waarborgen zijn de hoofdconcepten uit het theoretisch kader geoperationaliseerd. Deze concepten vormden de basis voor de topiclijst. Op deze manier zijn in alle semigestructureerde interviews dezelfde onderwerpen aan bod gekomen. Externe validiteit heeft betrekking op de generaliseerbaarheid van het onderzoek. Hierbij gaat het erom of de resultaten en conclusies ook representatief zijn voor andere personen, plaatsen en in een andere tijd (Creswell, 2003). Dit onderzoek beschrijft een specifieke case, die door specifieke omstandigheden af kan wijken van andere speeltuinen. De resultaten zijn niet zonder meer te gebruiken voor andere gevallen, maar kunnen wel indicatief zijn voor andere situaties. Omstandigheden die van invloed kunnen zijn

op de resultaten zijn bijvoorbeeld de organisatievorm van de speeltuin, de ligging van de speeltuin en de doelgroep.

De betrouwbaarheid van het onderzoek is zo hoog mogelijk gemaakt door voor het codeerproces afstemming te zoeken met medestudenten van de Veldacademie. Met citaten van de respondenten zal de validiteit van dit onderzoek gewaarborgd worden en kunnen de resultaten geïllustreerd worden (Bryman, 2015).

3.5 Ethiek & privacy

Het is essentieel om ethisch te werk te gaan tijdens het uitvoeren van de interviews. Alle participanten dienen toestemming te geven voor deelname aan het onderzoek en zij zijn allen geïnformeerd over het doel van het onderzoek. Met alle gegevens die voortkomen uit dit onderzoek is vertrouwelijk omgegaan. Door het gebruik van pseudoniemen is de anonimiteit van participanten gewaarborgd. De data is geïnterpreteerd met aandacht voor de context waarin uitspraken gedaan zijn.

4. RESULTATEN

Dit hoofdstuk gaat in op de empirische bevindingen die voortkomen uit dertien semigestructureerde diepte interviews, informele gesprekken, observaties en beleidsdocumenten. De bevindingen zijn onder te verdelen in twee thema's die voortvloeien uit het theoretisch kader. Ten eerste de veranderende context en de reactie hierop en ten tweede de speeltuin als publieke ontmoetingsplek en de rol van publieke vertrouwdeheid. Per thema worden de bevindingen besproken en ondersteund met citaten uit de interviews. Deze resultaten vormen de basis om de opgestelde deelvragen te beantwoorden.

4.1 Veranderende context

Speeltuin Weena trekt jaarlijks ruim 50.000 bezoekers. In de speeltuin zijn drie professionals in vaste dienst. Daarnaast zijn in de speeltuin 20 tot 25 vrijwilligers werkzaam. Rotterdam onderscheidt verschillende typen speeltuinen. De hoogte van de subsidie die aan een speeltuin wordt verstrekt, is afhankelijk van het type speeltuin. Weena is een van de speeltuinen die vanuit de gemeente is opgericht (gemeente Rotterdam, 2017). Vanwege deze ontstaansgeschiedenis is de speeltuin uitgezonderd van de aangescherpte subsidieregels. De subsidie dient echter wel ieder jaar opnieuw aangevraagd te worden. Het feit dat de hoogte van subsidie jaarlijks kan veranderen, brengt onzekerheden met zich mee, met name voor de

professionals met een vast dienstverband. Ieder jaar is het de vraag of het huidige team op dezelfde manier kan blijven voortbestaan. Hoewel er dit jaar extra subsidie is vrijgekomen voor speeltuin Weena, heeft de vermindering van subsidie een aantal jaren geleden veel impact gehad. Zo waren er 8 jaar geleden nog acht professionals fulltime in dienst (BSW, 2012). Door de verlaging van subsidie kon dit niet langer gefinancierd worden en kon nog maar aan drie professionals een parttime dienstverband geboden worden. Sinds kort is een vierde medewerker met een tijdelijk parttime dienstverband aangenomen.

De respondenten benoemen het belang van een vaste kern van professionals en vrijwilligers voor het omgaan met deze veranderingen. Hierbij wordt specifiek gewezen op de noodzaak van een coördinator in een betaalde functie. Deze kan belangrijke beslissingen nemen, de koers bepalen en het team bij elkaar houden. Op die manier kan de continuïteit en de kwaliteit van de speeltuin gewaarborgd worden.

Als je dat.. als je die kern wegbezuinigt, ja dan.. laat je het dus helemaal aan het toeval over.. of aan een aantal vrijwilligers die het een beetje met elkaar kan vinden. En dan.. dan.. ik denk dat je dingen dan echt laat versloffen. Je hebt echt continuïteit nodig! Dus met dat bezuinigen.. daar moet je mee uitkijken!øø

Naast het hebben van een vaste kern, wordt ook het uitspreken van waardering voor de medewerkers als belangrijk punt gezien. Hierdoor worden zowel vaste krachten als vrijwilligers bij de speeltuin betrokken. Hun werkzaamheden worden opgemerkt en beloond middels complimenten en kleine attenties. Deze betrokkenheid resulteert vaak in langdurige verbinding van deze medewerkers aan de speeltuin.

Alle medewerkers in de speeltuin worden als gelijkwaardig gezien. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen vaste krachten en vrijwilligers. Dit wordt door alle respondenten benoemd en wordt herkend in de observaties. Bezoekers zien geen onderscheid tussen professionals en vrijwilligers, omdat iedereen hetzelfde shirt draagt. De onderlinge waardering en het wederzijdse respect is zodanig, dat door een groot deel van de respondenten, met name door de vrijwilligers, het team als een familie wordt beschreven. De meeste vrijwilligers noemen het hechte team ook als een van de redenen waarom ze werkzaam zijn in de speeltuin. Het teamwork wordt beschouwd als een cruciaal onderdeel voor het goed functioneren van de speeltuin. De goede band tussen medewerkers wordt uitgestraald naar bezoekers en is sfeerbepalend voor de speeltuin, aldus de respondenten. De toewijding en betrokkenheid van de medewerkers komt ook naar voren in de interviews. Met

name door de professionals wordt dit expliciet benoemd. Ze gaan tot het uiterste om de speeltuin tot een succes te maken, omdat ze iets willen betekenen voor de kinderen.

Er worden ook enkele bezwaren genoemd voor het bestaan van het team. Zo wordt opgemerkt dat het huidige team steeds ouder wordt. Dit kan problematisch worden wanneer iemand van het team door ziekte of ouderdom uitvalt. De noodzaak voor werving van nieuwe, jonge mensen wordt hierdoor vergroot. Het werven van nieuwe vrijwilligers wordt echter als lastig ervaren. Met name de weerstand van mensen om ergens op vrijwillige basis aan de slag te gaan wordt als belemmering gezien. Daarnaast wordt opgemerkt dat wanneer mensen als vrijwilliger werkzaam zijn, ze niet verplicht kunnen worden om naar de speeltuin te komen. Hierdoor kan er niet per definitie vanuit gegaan worden dat vrijwilligers ook echt aanwezig zijn als ze worden ingeroosterd. Hierdoor kan het onderlinge vertrouwen in het team verstoord worden.

Het team zorgt ervoor dat de speeltuin in staat is om met veranderingen om te gaan, maar subsidieverminderingen hebben invloed op het voortbestaan van het team. Wanneer er gekort wordt, zal de aanwezigheid van professionals gereduceerd worden en daarmee het belang van aanwezigheid van vrijwilligers vergroot worden. Respondenten geven aan dat de speeltuin door het dreigende tekort aan personeel vaker dicht zal zijn en dat de kwaliteit van de speeltuin zal verminderen. Zo zullen er minder activiteiten georganiseerd kunnen worden, omdat er simpelweg geen mensen voor zijn.

∅Dan worden we maar gewoon speeltuin. Dan is het ∅ morgens hekken open, ∅ avonds hek dicht, een beetje onderhoud, dat is hetí Ja, als we geen mensen meer hebben, dan houdt het op.∅∅

Daarnaast betekent een tekort aan personeel ook minder controle in de speeltuin, omdat er minder toezicht aanwezig is. Hierdoor kan de veiligheid in de speeltuin niet langer gegarandeerd worden. Er zijn mensen nodig die buiten toezicht houden om die veiligheid te waarborgen. Dat betekent in het ergste geval dat kinderen geen plek meer hebben om veilig te kunnen spelen.

4.2 Speeltuin als publieke ontmoetingsplek

De betekenis van de speeltuin voor de wijk of stad zoals die wordt toegekend door de respondenten heeft een aantal kenmerken. Ten eerste is de speeltuin een plek om veilig buiten te kunnen spelen middenin de stad.

–Dat ze gewoon een veilige plek hebben om te spelen en allesí Ja. De kinderen wat hier spelen is toch de toekomst–

Daarnaast is het een plek waar kinderen vrij zijn, niks moeten. Het is een plek om te genieten, om jezelf te zijn en te leren kennen. Een plek om op te groeien. Waar kinderen een groot deel van hun jeugd doorbrengen. Een plek om kinderen iets mee te geven voor de toekomst. Het is de ruimte bieden om samen te komen, voor zowel kinderen als volwassenen. Om een ontmoetingsplek te kunnen zijn waar mensen in contact met elkaar kunnen komen. *–Als een platform dat kinderen gewoon bevriend raken, ontdekken en elkaar uitdagen.–*

Deze functie van ontmoetingsplek is verder onderzocht. Uit de resultaten komen verschillende vormen van ontmoeting naar voren. Ten eerste wordt de ontmoeting tussen kinderen benoemd. Zij komen simpelweg met elkaar in contact doordat ze samen aan het spelen zijn. Doordat kinderen met elkaar aan het spelen zijn, wordt ook het contact tussen ouders gelegd. De kinderen vormen vaak de aanleiding en het onderwerp van gesprek. Deze ontmoetingen tussen onbekenden kunnen resulteren in vriendschappen.

Er vindt niet alleen ontmoeting plaats tussen onbekenden, er zijn ook bekenden die elkaar in de speeltuin ontmoeten. Zij gebruiken de speeltuin als locatie voor hun ontmoeting. Zo gaan kinderen direct vanuit school naar de speeltuin of spreken met elkaar af om naar de speeltuin te gaan. Maar niet alleen kinderen ontmoeten elkaar hier, ook ouders gebruiken de speeltuin als ontmoetingsplek. Ook zij spreken af om samen naar de speeltuin te gaan of elkaar daar te treffen.

–Het is wel een ontmoetingsplek voor moeders. Ja. Zie je helemaal zomers, die komen dan gewoon met een theepot, die gaan dan gewoon zittení Ja, die spreken af van die gaan hier zittení Ja. Gewoon een ontmoetingsplek.–

Deze ontmoetingen tussen bekenden kunnen ook van familiere aard zijn. Zo komen er hele families bij elkaar in de speeltuin. Zij organiseren in de zomer familiedagen met grootouders, ouders, kinderen en kleinkinderen. Daarnaast wordt opgemerkt dat kinderen meer in contact komen met hun vader, omdat deze even in de speeltuin langskomt wanneer ze weten dat hun kind er is.

–Sommige ouders die zeggen maar die vader is nooit thuis en die kind ziet zijn vader bijna niet, ja als ze nu hier zijn, en ze komen dat ze de vader vaker zien. Want dan zie je soms die

moeder komt met die kind. En nadertijd zie je iemand langskomen, hé papa! Dan komen ze binnen, kusje geven, spelen eventjes en daarna gaat hij weer weg.∅∅

Dan is er ook de ontmoeting tussen medewerkers en bezoekers van de speeltuin. De medewerkers zijn het aanspreekpunt voor bezoekers. Bij hen kunnen bezoekers met vragen terecht. Ook dit contact kan leiden tot de ontwikkeling van vriendschappen.

De laatste vorm van ontmoetingsplek die de speeltuin aanneemt, is voor bezoekers die niet met kinderen komen. Voor hen is de speeltuin een fijne plek in de buurt waar ze in contact kunnen komen met een jonge generatie. Ze gaan op een bankje zitten en drinken een kopje koffie en knopen een gesprek aan met andere bezoekers.

∅Maar als je het echt over de wijkbewoners hier hebt zeg maar. Die komen soms ook wel eens zonder kinderen gewoon even op een bankje zitten keer rondkijken, genieten, bakje koffie erbij en die ja.. je hebt gewoon een wijkfunctie. Dat is ook belangrijk toch?∅∅

De mate waarin een plek als publiek gezien kan worden is afhankelijk van de acht voorwaarden zoals besproken in het theoretisch kader. In onderstaande alinea's zullen deze voorwaarden worden getoetst met de empirische bevindingen uit de interviews.

1. Eigendom

De respondenten refereren naar de voorwaarde eigendom met uitspraken als *∅de speeltuin is van de wijk∅∅*. Deze uitspraken impliceren dat de speeltuin als publiek bezit gezien wordt. Dit is feitelijk gezien niet helemaal juist. De speeltuin is het bezit van de speeltuinvereniging, een private organisatie, maar de speeltuin dient een publiek doel. Hierdoor is het lastig om het label publiek of privaat toe te kennen. De manier waarop de respondenten over de speeltuin spreken maken wel duidelijk dat er sprake is van een plek waar iedereen gebruik van kan maken.

2. Toegankelijkheid, bereikbaarheid en zichtbare locatie

Speeltuin Weena bevindt zich in de wijk het Oude Westen. De speeltuin is goed toegankelijk voor buurtbewoners en is een van de weinige plekken in de wijk waar kinderen veilig buiten kunnen spelen. De speeltuin is centraal gelegen in de stad en bevindt zich op 5 minuten loopafstand van het centraal station. Tegenover de speeltuin bevindt zich Miniworld; een indoor attractie die veel toeristen trekt. De speeltuin is vanuit de verte zichtbaar door de

herkenbare circustent en het kenmerkende kasteel, hierdoor worden bezoekers aangetrokken. De speeltuin is door haar locatie optimaal bereikbaar met het openbaar vervoer. Hierdoor is de speeltuin vanuit de hele stad en voor mensen buiten de stad eenvoudig te bereiken. De speeltuin is dagelijks geopend en de entree is gratis, wat de toegankelijkheid bevordert.

∅ En de ouders betalen niks hè, en kinderen ook niet. Je hebt speeltuinen waar je per kind 50 cent per dag moet betalen en ouders een euro. Stel je voor, 30 dagen in de maand... Dat is echt een boodschappenkarretje wat je bijna kan hebben.∅∅

3. Gebruik

De speeltuin wordt gebruikt door verschillende individuen en groepen. Zo komen er kinderen uit de wijk, kinderen uit heel Rotterdam, maar ook toeristen uit andere steden of landen. Daarnaast wordt door de respondenten opgemerkt dat er een grote mix aan culturen aanwezig is in de speeltuin.

∅ De hoeveelheid nationaliteiten. Je hebt niet één groep die heel erg de overhand neemt. Waarschijnlijk omdat we heel veel toeristen aantrekken. En vakantiegangers. Dat je een beetje een golf hebt van allerlei soorten mensen die er komení Het helpt ook dat het personeel heel erg gemengd is.∅∅

De speeltuin wordt bezocht door verschillende kinderopvangorganisaties uit de wijk. Ook zijn er scholen uit het hele land die de speeltuin als onderdeel van een schoolreisje naar Rotterdam aandoen.

4. Neutrale grond

Uit het onderzoek blijkt dat iedereen in principe vrij is om te komen en gaan wanneer hij/zij wil. De enige restrictie wordt gevormd door de openingstijden. Buiten deze openingstijden is de speeltuin niet toegankelijk. Daarnaast kan iemand op basis van het negeren van de gedragsregels de toegang tot de speeltuin tijdelijk ontzegd worden. Uit de reacties van de respondenten blijkt dat iedereen zich comfortabel en welkom voelt in de speeltuin. Dit draagt bij aan het vormen van een neutraal terrein.

5. Gelijkheid ó voor iedereen toegankelijk, geen uitsluiting door lidmaatschap.

De speeltuin is in principe voor iedereen toegankelijk. Er wordt echter wel een leeftijdsgrens gehanteerd tot 12 jaar. Het is niet zo dat kinderen boven deze leeftijd worden geweigerd, maar het speel- en activiteitsaanbod sluit niet bij deze doelgroep aan. De speeltuin is voor iedereen gratis toegankelijk, desondanks is er de mogelijkheid om lid te worden. Met een lidmaatschap heb je enkele extra's tot je beschikking. Zo kun je verschillende dingen lenen zoals een fiets of rolschaatsen. Daarnaast kun je gratis of tegen een gereduceerd tarief deelnemen aan specifieke activiteiten. Het lidmaatschap heeft daarnaast ook nog een extra functie in het kader van veiligheid. Wanneer er iets voorvalt en het kind heeft een lidmaatschap, dan zijn de contactgegevens van de ouders bekend en kunnen deze op de hoogte gesteld worden.

6. Kerngroep

Er is een bepaalde groep mensen die de speeltuin regelmatig bezoekt. Deze kerngroep bestaat voornamelijk uit kinderen uit de wijk. Sommigen van deze kinderen bezoeken de speeltuin dagelijks direct vanuit school. Voor deze groep wordt de speeltuin als opvanglocatie gezien.

∅Het gaat voornamelijk gewoon om het Oude Westen. Want we weten natuurlijk dat heel veel kinderen, als ze uit school komen, worden ze gelijk naar buiten gestuurd. Dat wordt ook onderdeel van de cultuur. Je gaat naar buiten en je kijk maar wat je doet, totdat jeí totdat het sluit. Je moet eens weten hoeveel kinderen dat hier komen vanaf school tot aan sluitingstijd. Die niet eens eten, drinkení verschrikkelijk! Echt. Die worden gedumpt. Ga maar naar de speeltuin.∅∅

7. Fysieke uitstraling

Door de respondenten wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de speeltuin er netjes en schoon uitziet. Hierdoor voelen ouders en kinderen zich op hun gemak. Ook het overzicht wordt als belangrijk punt genoemd. Ouders kunnen hun kinderen gemakkelijk in de gaten houden. Voor de opening wordt een controle ronde door de speeltuin gedaan waarbij alle gevaarlijke en onhygiënische objecten worden verwijderd. Zo komt er in de weekenden met lekker weer, bij festivals of voetbalwedstrijden veel publiek over de Weena. Er wordt dan ook van alles over het hek heen gegooid. Deze rommel is opgeruimd voordat de speeltuin open gaat. Daarnaast worden ook gedurende de openingstijden rondslingerende papiertjes en dergelijke opgeruimd.

8. Levendige plek

Voor kinderen tot 12 jaar zijn er verschillende speelvoorzieningen in de speeltuin. Er is een glijbaan, schommel, kabelbaan, voetbalveld, zandbak, water etc. Naast deze grote voorzieningen is de speeltuin ook voorzien van allerlei speelgoed zoals autotootjes, skeelers, ballen, poppenwagens en dergelijke. Bovenop de reguliere voorzieningen worden dagelijks diverse activiteiten georganiseerd. Deze activiteiten zijn vaak gevormd vanuit een pedagogische gedachte. Zo wordt bijvoorbeeld met waterballonnen gegooid om de motoriek te verbeteren. Er worden zowel binnen als buitenactiviteiten georganiseerd. Deze variëren van koken en knutselen tot tikkertje en voetbal. Daarnaast wordt aandacht besteed aan een specifieke doelgroep met een peuteruurtje en is er iedere week een voorleesactiviteit.

Je moet het niet gaan benoemen. Je moet ook niet tegen ouders gaan zeggen van we gaan vandaag eens wat doen aan de motoriek van je kind of we gaan pedagogisch verantwoord, nee.. dat moet je niet doen. We benoemen gewoon van, we gaan een waterballonnengevecht houden of wat dan ook, dan vindt iedereen het geweldig van moet je kijken wat ze daar allemaal voor die kinderen doen, maar er zit 9 van de 10 keer bij ons wel gewoon een gedachte achter.∅

Naast de dagelijkse activiteiten worden met enige regelmaat extra activiteiten georganiseerd van een grotere schaal. Zo worden een schaatsbaan, sinterklaasfeest en een halfjaarlijkse clubcompetitie georganiseerd. Om een zo groot mogelijk publiek te bereiken worden deze bijzondere activiteiten altijd gepromoot op de website. Hierbij wordt de activiteit, leeftijd en prijs vermeld. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een mailinglijst om de leden op de hoogte te brengen van de activiteiten.

In aanvulling op de voorwaarden voor publieke plekken uit het theoretisch kader, worden door de medewerkers van Speeltuin Weena nog twee andere belangrijke voorwaarden toegevoegd voor de functie van de speeltuin als publieke ontmoetingsplek: veiligheid en aandacht en gedrag.

9. Veiligheid

Een van de belangrijkste punten die door alle respondenten is genoemd is de veiligheid.

∅Kinderen moeten zich sowieso veilig voelen in de speeltuin. Want dat is.. daar dient de speeltuin voor.∅∅

Deze veiligheid bestaat uit verschillende aspecten. Ten eerste de veiligheid van de buurt. De buurt waarin de speeltuin ligt, het Oude Westen, werd 10 jaar geleden volgens de veiligheidsindex Rotterdam nog als onveilig bestempeld (gemeente Rotterdam, 2009). Er zijn flinke stappen gemaakt en deze score is aanzienlijk verbeterd (Wijkprofiel Rotterdam, 2018). Ook door de respondenten wordt de vooruitgang op het gebied van veiligheid in de buurt benadrukt.

∅Ik moet zeggen dat de wijk wel een stuk veiliger is geworden hoor dan jaren geleden, want toen ik hier kwam, had je heel veel drugsverslaafden. Als we ∅s morgens opengingen moesten we eerst langs de hekken controleren of er geen spuiten waren. Ik heb de eerste maanden hier heel veel geweld gezien in de straat. Dat ik echt dacht van oh mijn god, in wat voor een getto ben ik terecht gekomen.∅∅

Naast de buurtveiligheid gaat het vooral om de veiligheid binnen de speeltuin. Deze veiligheid heeft een fysieke en sociale component. De fysieke component gaat onder andere over het onderhoud van de speeltuin. Deze wordt netjes en schoon gehouden, zodat er geen voorwerpen liggen die gevaarlijk kunnen zijn voor kinderen. Ook wordt de aanwezigheid van een hek rondom de hele speeltuin genoemd als toegevoegde waarde voor de veiligheid. Door dit hek kunnen kinderen de omliggende drukke wegen niet oversteken. Daarnaast kunnen ze niet verdwijnen zonder dat iemand het merkt. Als laatste valt ook het onderhoud van de speeltoestellen onder de fysieke veiligheid. Alle toestellen worden drie keer per jaar gecontroleerd op veiligheid, omdat ze zo intensief gebruikt worden. Naast fysieke veiligheid, is er ook sprake van sociale veiligheid. Zo wordt het toezicht als belangrijk punt genoemd om de veiligheid te versterken. Door het toezicht is er sprake van sociale veiligheid.

∅Het mooiste wat ik er ook van vind hiero, het maakt niet uit welke persoon er buiten staat.

Al loopt er een klein kind naar buiten, dan houden we ze al tegen van.. even wachten op mama of papa of oma. Of dan kijk ik al even buiten het hek van okee mama is daar, het mag.∅∅

Dit toezicht wordt uitgeoefend door de medewerkers van de speeltuin. Alle medewerkers, dus ook de vrijwilligers, hebben een Verklaring Omtrent Gedrag moeten overleggen. Niet alleen de veiligheid van de kinderen is van belang, ook de veiligheid van de medewerkers kwam ter

sprake. Met de invoering van nieuwe gedragsregels, hadden de medewerkers met enige regelmaat last van bedreigingen van ouders. Er zijn toen afspraken gemaakt met de politie en de stadswacht. Deze laten met enige regelmaat hun gezicht zien en zijn altijd bereikbaar in noodsituaties.

10. Aandacht en gedrag

Naast de veiligheid worden de aandacht voor kinderen en het aanspreken op het gedrag van kinderen als voorwaarde gezien voor het functioneren van de speeltuin. De speeltuin hanteert het idee dat kinderen vrij moeten kunnen zijn. Deze vrijheid wordt in zekere mate beschermd door de aandacht van de speeltuinmedewerkers. Zij dienen een controlerende functie en bieden een aanspreekpunt voor de bezoekers.

∅Door ze heel vrij te laten. Maar er wel te zijn als er wat is. En als ze hun verhaal kwijt willen of als ze ruzie hebben of alsí ja dat je dat ook gewoon netjes oplostí Dat het voor hun gewoon, hé daar kan ik lekker zijn, daar kan ik vrij zijn, daar mag ik, daar moet ik niet.∅∅

Deze vrijheid wordt in zekere mate ingeperkt door het aangeven van grenzen. Zo zijn er gedragsregels opgesteld. *∅Kinderen hebben gewoon grenzen nodig. Dat functioneert gewoon, dat werkt.∅∅* Deze regels zijn basisregels zoals niet slaan, niet spugen, niet schelden, zuinig zijn met spullen etc. Op het naleven van deze regels wordt strikt toegezien. Wanneer iemand zich niet aan de regels houdt, heeft dit consequenties. Het hebben en hanteren van regels is onderdeel van het pedagogische aspect van de speeltuin. Het is een stukje opvoeden. Dit wordt voornamelijk gedaan met het idee dat jonge kinderen dit nodig hebben en nog open staan om van alles te leren.

∅Kinderen tot en met 12 jaar zijn nog kneedbaar. Die kun je nog dingen leren. Als ze eenmaal 16/17 zijn, in het verkeerde circuit zitten, en rottigheid uithalen, dan ben je te laat. Dan denk ik van wees dat nou gewoon voor, steek veel meer tijd in het kinderwerk, leer kinderen als ze klein zijn al van uhí om met elkaar te spelen, iedereen hoort erbij, we sluiten niemand buiten, we willen geen pestgedrag, al dat soortí het zijn vaak van die hele kleine dingetjes waarvan ik denk, leer ze dat nu als ze nog jong zijn, pak ze nu beet. Waarom moeten het eerst probleemjongeren worden, voordat je gaat ingrijpen? Dan ben je te laat.∅∅

De aandacht voor kinderen komt niet alleen tot uitdrukking in het handhaven van gedragsregels, maar het betreft ook aandacht in de vorm van spel en interactie. Zo worden er activiteiten met de kinderen ondernomen. Er worden spelletjes gespeeld, er wordt gevoetbald, maar ook geknutseld. Op deze manier is er de mogelijkheid om bijna één-op-één aandacht aan kinderen te geven. De wens om aandacht verschilt tussen jonge en oudere kinderen. De kleine kinderen houden zichzelf bezig, maar met name de wat oudere kinderen vinden het leuk om uitgedaagd te worden met sport en spel activiteiten. Het gaat echter niet alleen om aandacht tijdens activiteiten, de medewerkers bieden ook aandacht in de vorm van een luisterend oor, een vervangend ouderfiguur.

∅Nouja, wat hebben kinderen nodig? Dat is voornamelijk een beetje uh.. liefde, ja dat is in deze zin een beetje een gevaarlijk woord.. maar positieve aandacht zeg maar. Vinden ze fantastisch, maar gewoon de aandacht, dat je er voor ze bent, dat je een luisterend oor biedt en regels stelt.∅∅

∅En dan, dan bouw je een band. Sommige kinderen zijn van gescheiden ouders en als je hier bent, misschien voel je je dan net misschien geliefd. Omdat iedereen is gelijk hè. En dan ben je toch met je maatje aan het spelen, je hebt een leuke dag gehad en je gaat naar huis.∅∅

Deze vorm van aandacht is er niet alleen binnen de speeltuin. De professionals gaan op eigen initiatief ook op huisbezoek wanneer dit nodig wordt geacht, bijvoorbeeld wanneer een speeltuinmedewerker zich zorgen maakt om het getoonde gedrag of wanneer er een incident plaatsvindt waarbij het kind zich bezeert.

∅Wij hebben wel vaker dat het komt dat ik mee moet met gezinnen. Dat kan zijn vanwege het gedrag, dat kan zijn omdat we iets merken waar we ons zorgen over maken, dat kan van alles zijn.∅∅

Uit de laatste voorbeelden blijkt dat de aandacht voor kinderen tot ver buiten de speeltuin reikt. Dit contact komt voort uit publieke vertrouwdeheid. De kortstondige momenten van contact creëren een ∅thuisgevoel∅ In de speeltuin is het optreden van publieke vertrouwdeheid op enkele manieren herkenbaar. Ter illustratie; bij een oriënterend bezoek aan de speeltuin valt op dat een jongetje een vrijwilliger in de armen springt. Deze vrijwilliger is voor hem een bekend gezicht, niet alleen in de speeltuin, maar ook daarbuiten. Dit contact is in eerste instantie tot stand gekomen door publieke vertrouwdeheid. De vrijwilliger zal eerst alleen

herkend worden in de context van de speeltuin, maar later ook hierbuiten. Zowel de vaste krachten als de vrijwilligers worden buiten de speeltuin regelmatig herkend en herkennen vaak ook de kinderen uit de buurt, die regelmatig komen spelen. *∅Dan hoor ik opeens zeggen, meester van Weena!∅∅ ∅Of je loopt wel eens door de stad en dan hoor je, he juf!∅∅* Deze herkenning kan ook een andere vorm aannemen. Zo komen kinderen specifiek voor bepaalde medewerkers. De aanwezigheid van deze medewerker is dan een cruciale voorwaarde om naar de speeltuin te komen.

De publieke vertrouwdheid gaat nog een stap verder. Hier speelt de speeltuin, of de medewerkers van de speeltuin, een rol van betekenis in het leven van de kinderen, ook wanneer zij ouder worden. Dit wordt ook wel *bonding* genoemd. *∅Ik heb ze als het ware ook grootgebracht, baby∅ en ik hou van dat. Ja, je ziet gewoon de kinderen veranderen van klein naar groot.∅* Ook wanneer kinderen niet langer in de leeftijdscategorie van de speeltuin vallen, komen ze soms nog langs of zwaaien ze. *∅Ik heb jongens gezien toen ze waren heel klein, 5 jaar. Nu zijn ze mannen. En dan komen ze hé juf, hallo mevrouw!∅∅* Zo komen ook veel kinderen 20/30 jaar later terug met hun eigen kinderen en ook dan herkennen ze de medewerkers van de speeltuin nog.

5. CONCLUSIE

In dit onderzoek is gekeken naar de wijze waarop speeltuinvereniging Weena de functie van publieke ontmoetingsplek mogelijk maakt binnen de context van institutionele veranderingen, zoals het verminderen van subsidies. Dit is gedaan door middel van een kwalitatief casestudy onderzoek. Om antwoord te geven op de hoofdvraag zullen eerst de deelvragen worden beantwoord.

1. *Wat is het gevolg van subsidievermindering als institutionele verandering op het functioneren van speeltuin Weena?*

De belangrijkste institutionele verandering waar speeltuinverenigingen mee te maken heeft, is een afname van subsidies. De implementatie van nieuwe regels omtrent speeltuinen in Rotterdam, beoogt een meer evenwichtige verdeling van subsidiemiddelen (gemeente Rotterdam, 2017). Het onderscheid in twee typen speeltuinen: *∅vitale speeltuin∅* en *∅plus speeltuin∅* bepaalt de mate van subsidieverstrekking. Voor speeltuin Weena gelden deze aangescherpte regels niet vanwege haar ontstaansgeschiedenis (gemeente Rotterdam, 2017). Echter, de afnemende subsidies hebben speeltuin Weena een aantal jaar geleden ook

getroffen. Acht jaar geleden waren er nog acht professionals fulltime in dienst (BSW, 2012). Tegenwoordig zijn nog maar drie professionals parttime in dienst. De subsidieafname is dus van grote invloed geweest op de teamsamenstelling van speeltuin Weena. Tegenwoordig is de speeltuin in veel grotere mate afhankelijk van de aanwezigheid van vrijwilligers. Als gevolg van subsidievermindering zullen burgers, zoals ook gewenst in de participatiesamenleving, meer dan voorheen zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen om de speeltuin draaiende te houden.

2. Welke voorwaarden voor het vormen van een publieke ontmoetingsplek zijn van belang en welke rol speelt publieke vertrouwdheid in speeltuin Weena?

Een ontmoetingsplek kan volgens (Scholte, 2006) gedefinieerd worden als een plek waar personen, al dan niet toevallig, samenkomen. Dit is ook het geval in speeltuin Weena. Hier komt de ontmoeting voort uit de speelactiviteiten die gefaciliteerd worden. Deze gedachte wordt onderschreven door gemeente Rotterdam (2017). Zij menen dat naast een veilige speelplaats voor kinderen, speeltuinen dienen als centrale ontmoetingsplek in de wijk waar verbindingen kunnen ontstaan tussen kinderen, ouders en buurtbewoners met verschillende achtergronden. Deze gedachte wordt beaamd door de respondenten.

Zoals aangeduid in het theoretisch kader worden publieke ontmoetingsplekken niet door iedereen gezien als vruchtbare plekken voor sociaal contact. Valentine (2008) spreekt van een tolerantie cultuur waarin interactie uitblijft en volgens Spierings et al. (2016) vindt er enkel minimaal contact plaats tussen mensen met verschillende achtergronden, omdat zij in contact blijven met hun eigen groep. Deze zorgen worden tegengesproken in dit onderzoek. Volgens de respondenten kan zeker gesproken worden van interactie en contact met mensen met verschillende achtergronden.

Op basis van de theorie van Varna en Tiesdell (2010), Carmona (2010) en Oldenburg (2001) over de functie van publieke ontmoetingsplek worden acht voorwaarden genoemd in het theoretisch kader: (1) eigendom, (2) toegankelijkheid, bereikbaarheid en zichtbare locatie, (3) gebruik, (4) neutrale grond, (5) gelijkheid, (6) kerngroep, (7) fysieke uitstraling en (8) levendige plek. Uit het onderzoek blijkt dat speeltuin Weena aan al deze voorwaarden voldoet. Zo wordt de speeltuin als publiek eigendom ervaren. De speeltuin is voor iedereen gratis toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar vanwege haar centrale ligging in de stad. Speeltuin Weena wordt actief gebruikt en gedeeld door verschillende groepen en individuen. Iedereen is vrij om te komen en gaan, men voelt zich welkom en de speeltuin wordt als comfortabel ervaren. Daarnaast wordt iedereen in de speeltuin als gelijkwaardig gezien. Er is

geen sprake van uitsluiting, bijvoorbeeld door lidmaatschap. De speeltuin heeft een kerngroep die regelmatig gebruik maakt van de faciliteiten. Ook wekt de speeltuin een schone en positieve indruk. Daarnaast wordt een ruim aanbod aan activiteiten aangeboden dat het contact tussen bezoekers stimuleert. De enige restricties op deze voorwaarden worden gevormd door het stellen van openingstijden en een beoogde doelgroep. Deze verminderen de toegankelijkheid enigszins.

De voorwaarden in de theorie worden bevestigd in de bevindingen van dit onderzoek. In aanvulling op de gestelde voorwaarden voor een publieke ontmoetingsplek komen uit het onderzoek twee aanvullende voorwaarden naar voren, namelijk veiligheid, aandacht en gedrag. Veiligheid wordt door de respondenten aangemerkt als een van de belangrijkste voorwaarden om de functie van speeltuin te kunnen waarborgen. Het betreft hier zowel fysieke als sociale veiligheid. Zo dient de speeltuin schoon en opgeruimd te zijn en voorzien van hekken rondom het terrein. Daarnaast dient er toezicht geboden te worden door de medewerkers van de speeltuin. Naast veiligheid worden de aandacht voor kinderen en het aanspreken op het gedrag van de kinderen als voorwaarde gezien voor het functioneren van de speeltuin. Hierbij wordt er gefocust op pedagogische aspecten. Deze extra voorwaarden zijn mogelijk specifiek voor de speeltuinfunctie en haar doelgroep.

In speeltuin Weena treedt publieke vertrouwdheid op zoals omschreven door Blokland (2006): mensen met diverse achtergronden en interesses komen elkaar op herhaalde basis tegen op vanzelfsprekende ontmoetingsplekken zoals de speeltuin. De medewerkers worden buiten de speeltuin herkend en herkennen vaak ook de kinderen, hier is dus sprake van publieke vertrouwdheid. Daarnaast komen ook veel kinderen jaren later terug met hun eigen kinderen en ook dan herkennen ze de medewerkers van de speeltuin nog, dit kan ook wel bonding genoemd worden. Hier speelt de speeltuin, of eigenlijk de medewerkers van de speeltuin, een rol van betekenis in het leven van de kinderen, ook wanneer zij ouder worden. Door Wilson (2017) wordt de paradox van georganiseerde toevallige ontmoetingen besproken. Van deze paradox is geen sprake in speeltuin Weena. Ondanks dat speeltuin Weena fungeert als publieke ontmoetingsplek, organiseert de speeltuin geen ontmoetingen. Hiermee komt de toevalligheid van deze ontmoetingen niet in het geding. De speeltuin biedt enkel een platform ter stimulering van deze ontmoeting, maar het ontmoeten van mensen is wordt niet als noodzakelijk geacht.

3. Wat is de invloed van institutionele veranderingen op de functie van publieke ontmoetingsplek en hoe reageert speeltuin Weena hierop?

Het verminderen van subsidies is van grote invloed op het bestaan van de speeltuin. Wanneer minder geld beschikbaar is voor de speeltuin, zullen professionals slechts in beperkte mate aan de speeltuin verbonden kunnen worden. Om de speeltuin draaiende te houden, betekent dit dat er meer vrijwilligers nodig zullen zijn. Er is echter een groot verschil tussen professionals en vrijwilligers. De professionals zijn in staat om belangrijke beslissingen te nemen, de koers te bepalen en het team bij elkaar te houden. Op die manier kan de continuïteit en de kwaliteit van de speeltuin gewaarborgd worden. Deze kwaliteiten kunnen volgens de respondenten niet verlangd worden van vrijwilligers. Dit komt omdat ze moeilijker van afstand naar de speeltuin kunnen kijken en daarnaast zijn zij niet opgeleid voor dit werk. Zoals Van der Zwaard en Specht (2013) aanhalen, komt sociale veerkracht voort uit een goed samenspel van betrokken bewoners, een betrouwbare overheid en inlevende professionals. Dit samenspel komt onder druk te staan. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste maakt de vermindering van subsidie de aanwezigheid van professionals in de speeltuin onzeker. Ten tweede is het werven van betrokken bewoners, die zich als vrijwilliger willen binden aan de speeltuin steeds lastiger.

Daarnaast wordt het beschikken over goed leiderschap, sociale netwerken en vertrouwen als voorwaarden voor veerkrachtig handelen genoemd (Matarrita-Cascante et al., 2017; Dalgaard-Nielsen & Schack, 2016). Deze voorwaarden voor veerkrachtig handelen uit zich in speeltuin Weena in de vorm van het hebben van een vaste kern. Subsidievermindering brengt het bestaan van deze vaste kern in moeilijkheden. Deze vaste kern is daarentegen essentieel om te kunnen omgaan met de veranderingen. Zij kan ervoor zorgen dat voldaan kan worden aan de voorwaarden voor het vormen van een publieke ontmoetingsplek. Wanneer niet aan deze voorwaarden kan worden voldaan, betekent dit dat het bestaan van de publieke ontmoetingsplek onder druk komt te staan. Praktisch gezien betekent het gebrek aan professionals in het bijzonder en aan personeel in het algemeen, dat de variëteit aan georganiseerde activiteiten drastisch zal afnemen. Daarnaast betekent een tekort aan personeel dat de speeltuin vaker dicht zal zijn en dat de kwaliteit en de functie die de speeltuin heeft zal afnemen. Zo zal de aanwezigheid van sociale controle gelimiteerd zijn. Hierdoor zal de veiligheid zoals deze nu in de speeltuin aanwezig is niet langer gegarandeerd kunnen worden. Er zijn mensen nodig die buiten toezicht houden om die veiligheid te bereiken. Dat kan betekenen dat kinderen geen plek meer hebben om veilig te kunnen spelen. Het faciliteren van zo'n veilige speelplek is van groot belang voor de wijk. Zoals door de respondenten wordt aangegeven, gaat het investeren in speeltuinen over het investeren in de toekomst. Kinderen zijn de toekomst. Wanneer het bestaan van de speeltuin als publieke

ontmoetingsplek onzeker wordt, zal daarmee ook een vermindering van publieke vertrouwdheid gepaard gaan. Wanneer er geen vaste gezichten en aanspreekpunten meer zijn in de speeltuin zal dit wegvallen.

Concluderend; wat er nodig is voor het bestaan van de speeltuin is menskracht. Deze menskracht bestaat uit een combinatie van vrijwilligers en professionals. Voor laatstgenoemde is geld nodig. Alleen op die manier kan geïnvesteerd worden in professionals, die in staat zijn om de functie van speeltuin als ontmoetingsplek te faciliteren. Speeltuin Weena tracht de vaste kern te behouden door het actief betrekken van alle medewerkers en door het uiten van waardering. Dit resulteert vaak in een langdurige verbinding aan de speeltuin.

De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Op welke wijze maakt speeltuinvereniging Weena de functie van publieke ontmoetingsplek mogelijk binnen de context van institutionele veranderingen zoals het verminderen van subsidies?*

Ondanks de grote veranderingen in de samenstelling van het vaste team van professionals in speeltuin Weena, is de speeltuin tot op heden in staat haar functie van publieke ontmoetingsplek in stand te houden. Essentieel is de aanwezigheid van een vaste kern met een coördinator die de continuïteit en de kwaliteit van de speeltuin kan waarborgen. Wanneer deze vaste kern daarentegen wegvalt door subsidievermindering, betekent dit ook het einde van de functie zoals de speeltuin deze nu kan vervullen. De veerkracht waarmee speeltuinvereniging Weena omspringt met de huidige veranderingen is niet oneindig. Er zal aan een aantal voorwaarden moeten worden voldaan om de functie van publieke ontmoetingsplek te kunnen laten voortbestaan. Naast de bekende voorwaarden uit de theorie over publieke ontmoetingsplekken, worden in dit onderzoek twee aanvullende cruciale voorwaarden genoemd, namelijk veiligheid en aandacht en gedrag. Het huidige team maakt het mogelijk om aan zowel de uit de theorie bekende als de uit dit onderzoek voortgekomen aanvullende voorwaarden voor een publieke ontmoetingsplek te voldoen.

6. DISCUSSIE

Het is belangrijk te vermelden dat de resultaten uit dit onderzoek berusten op één case. Deze case betreft een speeltuinvereniging. Vervolgonderzoek zou de implicaties van institutionele veranderingen op andersoortige verenigingen of speeltuinen in een andere context inzichtelijk kunnen maken. Daarmee kunnen de mate van en de voorwaarden voor veerkrachtig handelen

nauwkeuriger in kaart worden gebracht. In vervolgonderzoek kunnen de extra voorwaarden die worden gesteld aan een publieke ontmoetingsplek, veiligheid en aandacht en gedrag, worden getoetst in een andere context. Daaruit kan volgen of deze voorwaarden specifiek gelden voor deze speeltuinvereniging of dat ze kunnen worden toegevoegd aan de algemene voorwaarden voor het vormen van een publieke ontmoetingsplek.

LITERATUURLIJST

Bakker, I., De Vries, S., Van den Boogaard, C., Van Hirtum, W., Joore, P. & Jongert, T. (2008). *Playground van de Toekomst, succesvolle speelplekken voor basisscholieren*, TNO *Kwaliteit van Leven*.

Bijl, R., Boelhouwer, J., Cloin, M. & Pommer, E. (2011). *De sociale staat van Nederland 2011*. Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag.

Boeije, H. (2009). *Kwalitatief Onderzoek*. In H. Boeije, H. Hart & J. Hox (Eds.), *Onderzoeksmethoden* (pp. 246-281), Amsterdam: Boom Onderwijs.

Blokland-Potters, T. (1998) *Wat stadsbewoners bindt. Sociale relaties in een achterstandswijk*. Kok Agora, Kampen.

Bryman, A. (2015). *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.

BSW (2012). *Jaarverslag BSW Rotterdam 2012*.

Carmona, M. (2010). *Public places, urban spaces: the dimensions of urban design*. Routledge.

Carpenter, S., Walker, B., Anderies, J.M., Abel, N., 2001. From Metaphor to Measurement: Resilience of What to What? *Ecosystems* 4, 765-781.

Dalgaard-Nielsen, A. & Schack, P. (2016). Community Resilience to Militant Islamism: Who and What?: An Explorative Study of Resilience in Three Danish Communities. *Democracy and Security*, 12:4, 309-327

Davoudi, S. (2012). Resilience: A Bridging Concept or a Dead End? *Planning Theory & Practice*, 13(2), 299-333.

Gemeente Rotterdam (2009). *Veiligheidsindex 2009*.

Gemeente Rotterdam (2017). *Nadere regels subsidiëring speeltuinen gemeente Rotterdam 2018*. Gemeenteblad nr. 163914.

Jeffres, L. W., Bracken, C. C., Jian, G., & Casey, M. F. (2009). The impact of third places on community quality of life. *Applied Research in Quality of Life*, 4(4), 333.

Kleinhans, R. & Bolt, G. (2010). *Vertrouwen houden in de buurt*. Verval, ervaring en collectieve zelfredzaamheid in stadsbuurten. NICIS Instituut.

Magis, K. (2010). Community resilience: An indicator of social sustainability. *Society and Natural Resources*, 23, 4016416. doi:10.1080/08941920903305674

Matarrita-Cascante, D., Trejos, B., Qin, H., Joo, D. & Debner, S. (2017). Conceptualizing community resilience: Revisiting conceptual distinctions. *Community Development*, 48:1, 105-123, DOI: 10.1080/15575330.2016.1248458

Mehmood, A. (2016). Of resilient places: planning for urban resilience. *European Planning Studies*, 24(2), 407-419

Miller, K. (2007). *Designs on the Public: The Private Lives of New York's Public Spaces*. University of Minnesota Press, Minneapolis, MN

Nederhand, J., Bekkers, V. & Voorberg, W. (2016). Self-Organization and the Role of Government: How and why does self-organization evolve in the shadow of hierarchy? *Public Management Review*. 18:7, 1063-1084.

Oldenburg, R. (1989). *The great good place*. Cafés, coffee shops, community centers, beauty parlors, general stores, bars, hangouts and how they get you through the day. New York: Paragon House, 1989.

Oldenburg, R. (2001). *Celebrating the third place*: Inspiring stories about the "great good places" at the heart of our communities. New York: Marlowe & Co.

Platts-Fowler, D., & Robinson, D. (2016). Community resilience: A policy tool for local government? *Local Government Studies*, 42(5), 762-784.

Rijksoverheid. (2013). *Troonrede 2013*.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>

Sanders, F. & Dautzenberg, M. (2010). Ontmoetingsplekken, fundament voor 'houdbare wijken!' *Tijdschrift voor de volkshuisvesting: NIROV*

Scholte, A. H. (2006). *Ontmoetingsplekken*. ðEen onderzoek naar het sociologisch belang van ontmoetingsplekken en de behoefte aan voorzieningen en accommodaties van inwoners van de Wijkö.

Schout, G. & Wit, A. de (2018). Terug naar de burger. Op weg naar een koffieschenkende overheid. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice* ó 2018 ó Volume 27, Issue 5, pp. 13ó19

Small, M. (2009). `How many cases do I need? On science and the logic of case selection in field-based research. *Ethnography*, 10(1), 5ó38.

Spierings, B., van Melik, R., & van Aalst, I. (2016). Parallel Lives on the Plaza: Young dutch Women of Turkish and Moroccan descent and Their Feelings of comfort and control on Rotterdamø Schouwburgplein. *Space and Culture*, 19(2), 150-163.

Tempels, B., Schillebeeckx, E. & Lerouge, F. (2013). *Rapport WP2 Veerkracht*. Steunpunt Ruimte.

Valentine, G. (2008). Living with difference: reflections on geographies of encounter. *Progress in human geography*, 32(3), 323-337.

Van den Brink, J. & Den Ouden, W. (2016). De subsidie nieuwe stijl: Publiek geld verplicht. *Nederlands Juristenblad*, 2016(39), 2888-2897. [2000].

Van der Zwaard, J. & Specht, M. (2013). *Betrokken bewoners: Betrouwbare overheid*.
Conditie en competenties voor burgerkracht in de buurt.

Van der Zwaard, J., Specht, M., Foruin, K., Vendeloo, H., Schipper, K. & Wieringen, T. van
(2018). *Voorbij de pioniersfase van bewonersinitiatieven*. Verduurzaming van plekken van
betekenis.

Varna, G. & Tiesdell, S. (2010). Assessing the Publicness of Public Space: The Star Model of
Publicness, *Journal of Urban Design*, 15 (4), pp. 575-598.

Weena (2019). <http://www.speelcentrumweena.nl/>

Wilson, H. (2017). On the Paradox of 'Organised' Encounter, *Journal of Intercultural
Studies*, 38:6, 606-620.

Young, I. M. (1990). *Justice and the Politics of Difference*. New Jersey: Princeton.

APPENDIX 1 ó TOPIC LIJST

Om ruimte open te laten binnen de interviews, maar deze wel van structuur te voorzien wordt tijdens de interviews gebruik gemaakt van de volgende topiclijst:

Informed consent

Het doel van dit onderzoek is om te ontrafelen op welke wijze speeltuinvereniging Weena de functie van ontmoetingsplek mogelijk maakt binnen de context van institutionele veranderingen, zoals het verminderen van subsidies.

Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig. U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden en u kunt uw deelname op elk gewenst moment stoppen.

U bent ervan op de hoogte dat er een audio-opname wordt gemaakt van dit interview zodat het gesprek later kan worden uitgewerkt. Uw privacy is en blijft maximaal beschermd.

Door akkoord te gaan met dit interview, bent u op de hoogte van het doel van het onderzoek. Gaat u hiermee akkoord?

Ik begin het interview met enkele vragen over persoonlijke achtergrondgegevens. Daarna gaan we dieper in op speeltuinvereniging Weena, haar functie als ontmoetingsplek en de invloed van veranderingen op deze functie van ontmoetingsplek.

Algemene vragen

- Leeftijd, geslacht, woonplaats, opleidingsniveau, culturele achtergrond, gezinssituatie, werkstatus
- Hoe komt u hier terecht? In welke positie bent u werkzaam in de speeltuin?
- Wat is uw motivatie voor dit werk?

Bezoekers en betekenis van de speeltuinvereniging

- Wie bezoekt de speeltuin met name? Vaste bezoekers of niet? (publieke vertrouwdheid) (worden deze ook herkend buiten de speeltuin?/ of wordt u herkend buiten de speeltuin?)
- Welke activiteiten worden er georganiseerd? Wie komen daarop af? Zelfde doelgroep of andere mensen?
- Probeert de vereniging specifieke doelgroepen aan te trekken? Welke en hoe wordt dit gedaan?
- Wat is volgens u de betekenis van speeltuin Weena voor de stad en buurt?

Functie van de speeltuin

- Hoe schat u de functie van de speeltuin nu in?
- Wat is minimaal nodig om deze functie te bereiken? Wat zijn de voorwaarden voor deze functie? (activiteiten, toegankelijkheid, fysieke uitstraling)
- Is de betekenis van de speeltuin veranderd gedurende tijd? Waarom/waardoor?
- Welke veranderingen ziet u/ heeft u zien gebeuren? (verminderen subsidies)
- Wat zijn de gevolgen van deze veranderingen voor de speeltuin?
- Wat heeft Weena gedaan om met deze veranderingen om te gaan?
- Wat denkt u dat er nog gaat veranderen in de toekomst? En wat betekent dat voor de speeltuin?

Speeltuin als ontmoetingsplek

- Speeltuin kan ontmoetingsplek vormen tussen kinderen en ouders, is dit het geval?
- Wordt deze ontmoeting gestimuleerd? Zo ja, hoe?
- Kan ontmoeting gezien worden als een doel van de speeltuin?
- Wat zijn de voorwaarden om deze ontmoeting te bewerkstelligen? (activiteiten, toegankelijkheid, fysieke uitstraling)
- Merkt u dat de functie van ontmoetingsplek ook veranderd is?

APPENDIX 2 ó CHECKLIST ETHICAL & PRIVACY ASPECTS

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Jennifer A. Holland, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title:

De veerkracht van speeltuinverenigingen ó

De speeltuin als publieke ontmoetingsplek

Name, email of student:

Bella Bluemink

504079bb@student.eur.nl

Name, email of supervisor:

Wenda Doff

wendadoff@hotmail.com

Start date and duration:

April 2019 ó Augustus 2019

Is the research study conducted within DPAS

YES - NO

In collaboration with Veldacademie (internship organization)

If ~~NO~~ at or for what institute or organization will the study be conducted?

(e.g. internship organization)

PART II: TYPE OF RESEARCH STUDY

Please indicate the type of research study by circling the appropriate answer:

1. Research involving human participants.

YES - ~~NO~~

If ~~YES~~ does the study involve medical or physical research?

~~YES~~ - NO

Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act ([WMO](#)) must first be submitted to [an accredited medical research ethics committee](#) or the Central Committee on Research Involving Human Subjects ([CCMO](#)).

2. Field observations without manipulations that will not involve identification of participants.

~~YES~~ - NO

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else).

YES - NO

PART III: PARTICIPANTS

(Complete this section only if your study involves human participants)

Where will you collect your data?

Speelcentrum Weena, Rotterdam

What is the (anticipated) size of your sample?

10 tot 15 personen

What is the size of the population from which you will sample?

Niet van toepassing

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? ~~YES~~ - NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written informed consent, whereby they agree to participate in the study? ~~YES~~ - NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? ~~YES~~ - NO
4. Will the study involve actively deceiving the participants? ~~YES~~ - NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? ~~YES~~ - NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - ~~NO~~
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? ~~YES~~ - NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? ~~YES~~ - NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - ~~NO~~
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? ~~YES~~ - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

Tijdens het afnemen van de interviews bestaat de mogelijkheid dat dergelijke 'special categories of data' ter sprake komen. Er zal in het onderzoek alles aan gedaan worden om de resultaten te anonimiseren, echter de mogelijkheid bestaat dat door het combineren van informatie, de identiteit van de respondenten achterhaald kan worden. In het licht van dit onderzoek zal dit echter geen extreem gevoelige informatie betreffen.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

Deelnemers van het onderzoek worden op voorhand ingelicht en op de hoogte gesteld van het doel van het onderzoek middels een informed consent formulier.

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Niet van toepassing

Part IV: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

SURFdrive

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

Ik ben zelf, Bella Bluemink, verantwoordelijk voor de verzamelde data in dit onderzoek

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

Wekelijks

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

Er zal gebruik worden gemaakt van pseudonimisering. Hierdoor zijn de gegevens niet direct herleidbaar naar de respondenten.

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

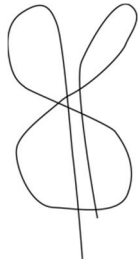
Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student:

Bella Bluemink

Date:

17 maart 2019

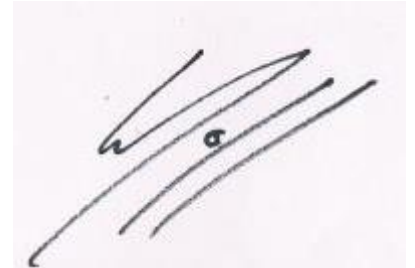
A handwritten signature in black ink, consisting of a vertical line that loops back to form a stylized, abstract shape.

Name (EUR) supervisor:

Wenda Doff

Date:

17 maart 2019

A handwritten signature in black ink, featuring several long, sweeping, parallel strokes that form a stylized, abstract shape.

APPENDIX 3 ó INFORMED CONSENT FORM

Naam van het onderzoeksproject	De veerkracht van speeltuinverenigingen ó <i>De speeltuin als publieke ontmoetingsplek</i>
Doel van het onderzoek	Dit onderzoek wordt geleid door Bella Bluemink. U bent van harte uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is om te ontrafelen op welke wijze speeltuinvereniging Weena de functie van ontmoetingsplek mogelijk maakt binnen de context van institutionele veranderingen, zoals het verminderen van subsidies.
Gang van zaken tijdens het onderzoek	<p>U neemt deel aan een interview waarin aan u vragen zullen worden gesteld over speeltuinvereniging Weena, haar functie als ontmoetingsplek en de invloed van maatschappelijke en institutionele veranderingen op deze functie.</p> <p>U dient tenminste 18 jaar te zijn om deel te nemen aan dit onderzoek.</p> <p>Het interview wordt gestart met enkele vragen over achtergrondgegevens en persoonlijke eigenschappen. Tijdens het interview zal, aan de hand van een topic lijst, dieper worden ingegaan op speeltuinvereniging Weena, haar functie als ontmoetingsplek en de invloed van maatschappelijke en institutionele veranderingen. Van het interview zal een audio-opname worden gemaakt, zodat het gesprek later ad-verbatim (woord voor woord) kan worden uitgewerkt. Dit transcript wordt vervolgens gebruikt in het verdere onderzoek.</p>
Potentiële risico's en ongemakken	Er zijn geen fysieke, juridische of economische risico's verbonden aan uw deelname aan deze studie. U hoeft geen vragen te beantwoorden die u niet wilt beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en u kunt uw deelname op elk gewenst moment stoppen.
Vergoeding	U ontvangt voor deelname aan dit onderzoek geen vergoeding . Door deel te nemen aan dit onderzoek zult u meer inzicht krijgen in speeltuinvereniging Weena en haar rol voor het behoud van de functie van publieke ontmoetingsplek.
Vertrouwelijkheid van gegevens	<p>Uw privacy is en blijft maximaal beschermd. Er wordt op geen enkele wijze vertrouwelijke informatie of persoonsgegevens van of over u naar buiten gebracht, waardoor iemand u zal kunnen herkennen.</p> <p>Voordat onze onderzoeksgegevens naar buiten gebracht worden, worden uw gegevens anoniem gemaakt: geanonimiseerd. Enkele eenvoudige voorbeelden hiervan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uw naam wordt vervangen door anonieme, op zichzelf betekenisloze combinatie van getallen. - uw leeftijd zelf wordt niet verwerkt, maar in een categorie geplaatst. Bijvoorbeeld: leeftijd: tussen 18-25 jaar / tussen 25-35 jaar etc. - uw woonplaats wordt niet gebruikt, maar de provincie waarin u woont. <p>Bij de start van het onderzoek krijgt uw naam direct een pseudoniem; uw naam wordt gepseudonimiseerd ofwel ðersleuteldð Op deze manier kan wel worden</p>

	<p>onderzocht wat u in het gesprek aangeeft, maar weten de getrainde onderzoekers niet dat u het bent. De onderzoeksleider is zelf verantwoordelijk voor dit pseudoniem en de sleutel en zal uw gegevens niet delen met anderen.</p> <p>In een publicatie zullen of anonieme gegevens of pseudoniemen worden gebruikt. De audio-opnamen, formulieren en andere documenten die in het kader van deze studie worden gemaakt of verzameld, worden opgeslagen op een beveiligde locatie bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en op de beveiligde (versleutelde) computers van de onderzoekers.</p> <p>De onderzoeksgegevens worden indien nodig (bijvoorbeeld voor een controle op wetenschappelijke integriteit) en alleen in anonieme vorm ter beschikking gesteld aan personen buiten de onderzoeksgroep; in dit geval aan een onderzoekscommissie van de Erasmus Universiteit Rotterdam die hiertoe bevoegdheden heeft.</p>
<p>Vrijwilligheid</p>	<p>Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. U kunt als deelnemer uw medewerking aan het onderzoek te allen tijde stoppen, of weigeren dat uw gegevens voor het onderzoek mogen worden gebruikt, zonder opgaaf van redenen.</p> <p>Dit betekent dat als u voorafgaand aan het onderzoek besluit om af te zien van deelname aan dit onderzoek, dit op geen enkele wijze gevolgen voor u zal hebben. Tevens kunt u tot 5 werkdagen (bedenktijd) na het interview alsnog de toestemming intrekken die u heeft gegeven om gebruik te maken van uw gegevens. In deze gevallen zullen uw gegevens uit onze bestanden worden verwijderd en vernietigd. Het stopzetten van deelname heeft geen nadelige gevolgen voor u of de eventueel reeds ontvangen vergoeding.</p> <p>Als u tijdens het onderzoek, na de bedenktijd van 5 werkdagen, besluit om uw medewerking te staken, zal dat eveneens op geen enkele wijze gevolgen voor u hebben. Echter: de gegevens die u hebt verstrekt tot aan het moment waarop uw deelname stopt, zullen in het onderzoek gebruikt worden, inclusief de bescherming van uw privacy zoals hierboven beschreven. Er worden uiteraard geen nieuwe gegevens verzameld of gebruikt.</p> <p>Als u besluit om te stoppen met deelname aan het onderzoek, of als u vragen of klachten heeft, of uw bezorgdheid kenbaar wilt maken, of een vorm van schade of ongemak vanwege het onderzoek, neemt u dan aub contact op met de onderzoeksleider: U kunt mij telefonisch bereiken op 0610440321 of per email: 504079bb@student.eur.nl</p>

<p>Toestemmings- verklaring</p>	<p>Met uw ondertekening van dit document geeft aan dat u minstens 18 jaar oud bent; dat u goed bent geïnformeerd over het onderzoek, de manier waarop de onderzoeksgegevens worden verzameld, gebruikt en behandeld en welke eventuele risico's u zou kunnen lopen door te participeren in dit onderzoek</p> <p>Indien u vragen had, geeft u bij ondertekening aan dat u deze vragen heeft kunnen stellen en dat deze vragen helder en duidelijk zijn beantwoord. U geeft aan dat u vrijwillig akkoord gaat met uw deelname aan dit onderzoek. U ontvangt een kopie van dit ondertekende toestemmingsformulier.</p> <p>Ik ga akkoord met deelname aan een onderzoeksproject geleid door Bella Bluemink. Het doel van dit document is om de voorwaarden van mijn deelname aan het project vast te leggen.</p> <p>1. Ik kreeg voldoende informatie over dit onderzoeksproject. Het doel van mijn deelname als een geïnterviewde in dit project is voor mij helder uitgelegd en ik weet wat dit voor mij betekent.</p> <p>2. Mijn deelname als geïnterviewde in dit project is vrijwillig. Er is geen expliciete of impliciete dwang voor mij om aan dit onderzoek deel te nemen.</p> <p>3. Mijn deelname houdt in dat ik word geïnterviewd door 1 onderzoeker van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Het interview zal ongeveer 90 minuten duren. Ik geef de onderzoeker toestemming om tijdens het interview opnames (geluid / beeld) te maken en schriftelijke notities te nemen. Het is mij duidelijk dat, als ik toch bezwaar heb met een of meer punten zoals hierboven benoemd, ik op elk moment mijn deelname, zonder opgaaf van reden, kan stoppen.</p>
	<p>4. Ik heb het recht om vragen niet te beantwoorden. Als ik me tijdens het interview ongemakkelijk voel, heb ik het recht om mijn deelname aan het interview te stoppen.</p> <p>5. Ik heb van de onderzoeksleider de uitdrukkelijke garantie gekregen dat de onderzoeksleider er zorg voor draagt dat ik niet ben te identificeren in door het onderzoek naar buiten gebrachte gegevens, rapporten of artikelen. Mijn privacy is gewaarborgd als deelnemer aan dit onderzoek.</p> <p>6. Ik heb de garantie gekregen dat dit onderzoeksproject is beoordeeld en goedgekeurd door de ethische commissie van de EUR. Voor bezwaren met betrekking tot de opzet en of uitvoering van het onderzoek kan ik me wenden tot de ethische commissie van de EUR.</p> <p>7. Ik heb dit formulier gelezen en begrepen. Al mijn vragen zijn naar mijn tevredenheid beantwoord en ik ben vrijwillig akkoord met deelname aan dit onderzoek.</p> <p>8. Ik heb een kopie ontvangen van dit toestemmingsformulier dat ook ondertekend is door de interviewer.</p>

Handtekening en datum	Naam Deelnemer	Naam Onderzoeksleider
	Handtekening	Handtekening
	Datum	Datum